Scris de Dorel Todea
Duminică, 20 Martie 2016 18:41 -

În perioada 15-16 martie 2016, un grup alcătuit din reprezentanți ai Secției de Teatru și ai Ansamblului Folcloric MARA, de la Centrul Cultural Sighetu Marmației, a participat la Programul Zilelor Francofoniei la Lausanne, organizate de Ambasada României pe lângă Confederația Elvețiană și Instituțiile de Formare din Cantonul Vaud. În drum spre Lausanne, grupul a făcut un popas într-o pensiune de lângă Viena, unde l-au avut gazdă pe Ioan Godja, președintele Asociației româno-austrice "UNIREA" care a invitat, la începutul lunii mai, Centrul Cultural Sighetu Marmației cu Ansamblul "MARA" și Secția de Teatru cu piesa "O noapte furtunoasă" de IL Caragiale, pentru a susține câteva spectacole la Viena și la Wiener Neustadt cu prilejul sărbătoririi "Zilei Europei".

Ajunși la Laussane, reprezentanții Centrului Cultural au fost preluați de Gafia Galay (născută în Maramureş) și Jean-Louis Chancerel, inițiatorii proiectului, care s-au ocupat de organizarea ședерii în Elveția, oferind un program deosebit de interesant.

Simpozionul dedicat francofoniei a fost deschis de Excelența Sa doamna Anca Opriș, ambasador al României pe lângă Confederația Elvețiană. Evenimentul a fost patronat de către domnul Guillaume Vanhulst, rector la Facultatea de Pedagogie și de către reprezentantul Cantonului Vaud. (Cantonul Vaud este unul dintre cele 26 de cantoane ale Elveției și face parte din regiunea francofonă a țării. Capitala sa este la Lausanne. Nici un alt canton elvețian nu este, probabil, atât de variat sub aspectul peisajelor).

În prima parte a evenimentului, prof. Dumitra Baron (Universitatea din Sibiu), a vorbit despre scriitorii de limbă română și franceză Panait Istrati și Emil Cioran. Opera lui Panait Istrati, scrisă în limbile franceză și română, a fost tradusă în peste 30 de limbi. Emil Cioran a fost filozof și scriitor român stabilit în Franța, unde a trăit până la moarte fără să ceară cetățenia franceză. Ironia destinului a vrut ca Emil Cioran să devină celebru tocmai în limba franceză, ale cărei constrângeri le repudiase în tinerețe.

Cu mult umor, Marius Daniel Popescu a prezentat ziarului „Le Persil” („Pătrunjelul”) și problematica scrierii în două limbi: română și franceză. A urmat un moment muzical susținut de pianistul Mihai Boitan (din București).

În partea a doua a evenimentului au vorbit prof.Bernard Courvoisier (Franța), Gafia Galay și Jean-Louis Chancerel (Elveția) și prof.dr.Ioan Dorel Todea (România), despre problematica

traducerii din limba română în limba franceză. Bernard Courvoisier a prezentat un amplu material despre dificultățile traducerii creațiilor populare românești în limba franceză, ilustrând cu problemele întâlnite la traducerea ”Mioriței” (cu variante) și a unor creații din Maramureș. Cu acest prilej a fost prezentată ediția bilingvă a volumului de poezii ”Ruga de veci” de Dorel Todea, tradus în limba franceză de Gafia Galay și Jean-Louis Chancerel. S-a bucurat de aprecierile asistenței, prezentarea de către prof. Luminița Colopelnic, a unui material în PowerPoint, despre învățarea limbii franceze și promovarea francofoniei la Colegiul Național ”Dragoș Vodă” din Sighetu Marmației.

Seara, după încheierea simpozionului, a avut loc spectacolul susținut de Secția de Teatru, ”PRIERE POUR L’ETERNITE”- text și regia artistică Dorel Todea, traducere Gafia GALAY și Jean-Louis CHANCEREL, un recital de muzică ușoară în limba franceză susținut de Camelia Trifoi, (laureată a concursurilor naționale „ Ursulețul de aur” și „Cântecele Devei”- 2015) și un recital de cântece din folclorul zonei etnografice a Maramureșului prezentat de grupul vocal instrumental al Ansamblului folcloric „Mara”: Ileana Matus-solist vocal, Mihai Chiș - vioară, Ioan Godja - zongoră și vocal și Daniel Ciocan- tobă. Spectatorii, printre care se aflau ambasadorul României pe lângă Confederația Elvețiană, preotul parohiei ortodoxe, participanții la simpozion, intelectuali români satabiliți în Elveția, invitații organizatorilor, s-au declarat surprinși de înalta calitate a spectacolului, mărturisind că nu au mai văzut demult un asemnea eveniment artistic. Actorii, instrumentiștii , solista Ileana Matus – în formă de zile mari, au fost răsplătiți cu aplauze, lacrimi, îmbrățișări, atenții din partea Ambasadei. Despărțirea de artiștii sigheteni s-a produs greu, după peste o oră de discuții, felicitări, proiecte.

Organizatorii au pregătit sighetenilor o vizită la Școala de Formare Profesională (Școala Tehnică și de Meserii), un tur al orașului Lausanne și vizita la două muzee. În urma vizitei în instituțiile de formare profesională, reprezentanții Centrului Cultural au câștigat un plus de experiență în vederea îmbunătățirii conținutului cursurilor Universității Populare din Sighetu Marmației. Educația în Elveția este foarte diversă deoarece constituția Elveției deleagă cantoanelor autoritatea asupra sistemului școlar. Există școli publice și școli private, dintre care multe școli private internaționale. Vârsta minimă pentru școala primară este de șase ani pentru toate cantoanele, dar majoritatea cantoanelor oferă gratuit „școala copiilor”, începând cu vârsta de patru sau cinci ani. Școala primară continuă până la clasa a patra, a cincea sau a șasea, în funcție de școală. La sfârșitul ciclului primar (sau la începutul celui secundar), elevii sunt clasificați după capacitățile lor în mai multe (de cele mai multe ori, trei) categorii. Există în Elveția 12 universități, dintre care zece sunt întreținute la nivel cantonal și de regulă oferă o gamă largă de pregătiri în domenii non-tehnice. Există, în plus, mai multe universități de științe aplicate. Elveția este pe locul doi în lume după proporția studenților străini în instituțiile de învățământ superior, după Australia. În total, 113 laureați ai Nobelului din domeniile științifice au fost elvețieni, au trăit în Elveția sau sunt originari din această țară. iar premiul Nobel pentru pace a fost decernat de nouă ori unor organizații cu sediul în Elveția.

Sighetenii au fost însoțiți de către Gafia Galay și Jean-Louis Chancerel la două din cele mai importante muzee din Elveția: ”Muzeul Elysee”- de artă fotografică, înființat în anul 1985, este unul dintre muzeele de talie mondială, în întregime dedicat fotografiei, deține o colecție unică de peste 100.000 de exemplare. “Muzeul de artă brută” din Lausanne este impresionat indiferent de cultura plastică pe care o are vizitatorul. Conceptul de "arta brută" îi aparține pictorului francez Jean Dubuffet. Conceptul evidențiază forța creatoare brută în afara influențelor culte exterioare. Înainte de a intra în muzeu sighetenii au putut citi : "Arta nu vine să se culce în patul pregătit pentru ea; fuge imediat ce-i pronunțăm numele. îi place să fie incognito. Cele mai bune momente ale sale sunt când își uită numele”. În acest muzeu, operele de artă sunt realizate în fel și chip : mâzgălite, trasate schematic, pictate în culori vesele, alcătuite din imagini lipite și completate cu pictură deasupra sau sculptate în lemn etc. Unele seamănă cu ce desenam când ne plictiseam la școală, altele uimesc prin multitudinea detaliilor și complexitatea lor, sau te fac să zâmbești prin alegerea culorilor.

Proiectul participării sighetenilor la evenimentele de la Lausane se datorează iniţiativei şi susţinerii din partea familiei Gafia Galay și Jean-Louis Chancerel, s-a bucurat de o permanenta atenție din partea Excelenței Sale doamna Anca Opriș, ambasadorul României de pe lângă Confederația Elvețiană și de sprijinul Cantonului Vaud.

Din grup a lipsit din motive medicale managerul Centrului Cultural, domnul Spiridon Pralea, care a sprijinit și a urmărit întreaga călătorie a artiștilor sigheteni, pregătind la întoarcere surpriza întâlnirii - undeva lângă Zürich - cu muzicianul, născut la Sighetu Marmației- cetățean de onoare al municipiului, Isvan – Zsolt Nagy. Satisfacția reprezentării cu brio a Maramureșului, a unei experiențe unice, a alungat oboseala parcurgerii unui drum lung și, firesc obositor ! În urma acestui succes sighetenilor li s-a promis o nouă invitație la un eveniment cultural reprezentativ la Geneva !

Dorel Todea.